

Konfirmasjonstiden har vært bra - jeg har fått litt mer kunnskap og hatt det fint sammen med de andre konfirmantene

Innledning

Tidligere, da konfirmasjon var noe så og si alle ungdommer tok del i, var det ikke så interessant å spørre om hvorfor de gjorde det. Med pluraliseringen, og til en viss grad også sekulariseringen av det norske samfunnet, kan derimot svaret på dette spørsmålet gi viktig kunnskap om hvem konfirmantene er og hva som skaper fortsatt oppslutning om konfirmasjon i Den norske kirke. I den hensikt å øke kunnskapen om gruppen ungdom som melder seg til konfirmasjon, skal jeg i det følgende analysere noen av resultatene fra den landsomfattende undersøkelsen blant konfirmanter i Den norske kirke fra 2007 og 2008. Temaet for denne artikkelen er konfirmantenes innstilling til og erfaringer med konfirmasjonstiden. Jeg vil se på konfirmantenes forventninger, motiver for valg av konfirmasjon og interesse for bestemte temaer. Videre vil jeg ta for meg konfirmantenes utbytte av konfirmasjonstiden.

Siden 1960-tallet har det vært en nedgang i oppslutningen om konfirmasjon i Den norske kirke. I 1960 konfirmerte 93 prosent av 15-åringene seg, 89 prosent i 1980, 70 prosent i 2000 og 67 prosent i 2007 (Årbok for Den norske kirke 2004:91, www.ssb.no). I løpet av de siste årene har tallet stabilisert seg. I samfunnsdebatten har religionskritiske røster stilt spørsmålet om hvorfor ungdom skulle konfirmere seg når verken kirke eller religion interesserer dem: Er det ikke heller bedre at de lar være å gjøre det eller velger et alternativ som ligger tettere opp mot deres egen overbevisning? Tradisjon, økonomiske motiver og press fra slekt og lokalsamfunn er argumenter som flere distanserte kirkemedlemmer og religionskritiske grupper i samfunnet har trukket fram for å forklare at mange unge fortsatt konfirmerer seg kirkelig. Den økende gruppen ungdom som har latt være å konfirmere seg eller valgt borgerlig/humanistisk konfirmasjon, har av mange blitt sett på som ungdom som ikke gir etter for samfunnets press og tradisjonens trykk, men som er selvstendige og som følger sin indre overbevisning.

Den norske kirke har i liten grad engasjert seg i debatten om hva som kan være årsaken til at oppslutningen har vært synkende de siste tiårene, og hvordan en skal forklare at mange unge fortsatt velger kirkelig konfirmasjon. I stedet ser det ut til at kirken har brukt sine ressurser på å tenke nytt rundt konfirmasjonsforberedelsene, både teologisk og metodisk. Tendensen har vært å forandre konfirmasjonsundervisningen bort fra katekese og kateterundervisning, og heller åpne opp for ungdommens egne tanker rundt tro og tvil gjennom aktiv involvering i gudstjeneste og menighetsliv. Den norske kirke har også vært opptatt av å engasjere ungdommen og tilby dem noe som appellerer til deres alder. Dessuten har kirken innsett at den må vise seg fra tilbudssiden og aktivt invitere ungdommen til å melde seg til konfirmasjon. Flere år på rad har alle landets 14-åringene fått tilsendt en brosjyre fra sitt bispedømmekontor som beskriver hva som er hensikten med konfirmasjon og hva konfirmasjonsopplegget går ut på.

Spørsmålet om hvorfor unge mennesker trekker i retning av kirken og hvordan de selv begrunner valg av kirkelig konfirmasjon har derimot blitt stående ubesvart i debatten. Er det kirkens tilbud; innholdet i konfirmasjonsundervisningen, eller er det kristen identitet,

tradisjon, foreldre eller venners ønske som er avgjørende for at ungdom velger kirkelig konfirmasjon? Hvilken betydning har penger og selskap for valget?

Konfirmasjonsundersøkelsen har stilt disse spørsmålene til konfirmanter. Oppsummerende kan vi at undersøkelsen måler materielle, sosiale, religiøse, tradisjonelle, kunnskapsmessige og modningsmessige motiver for valg av konfirmasjon. Videre er undersøkelsen opptatt av ungdommens utbytte av konfirmasjonstiden. Er konfirmanter fornøyd med konfirmasjonstiden, ble forventningene innfridd, og har konfirmasjonstiden gitt en kristen identitet, en mer positiv innstilling til kirken og større oppslutning om kristen tro? I kapittelet om religiøs orientering stiller jeg også spørsmålet om konfirmanternes forhold til religion og hvilken betydning religion har for konfirmanter.

Sosial orientering

Konfirmasjonsdagen er en stor sosial begivenhet for konfirmanter selv og for familien. Den viktigste motivasjonsfaktoren for ungdommen for å bli konfirmert er å ha en fin markering med familie og venner på konfirmasjonsdagen. Den norske ungdomsforskeren Willy Pedersen hevder at ungdomstiden er fattig på overgangsritualer, og at det ikke finnes mange markører for overgangen fra barndommens verden til ungdomstiden (Pedersen 1994:21). At det finnes få rituelle handlinger som understreker skiftet i livsfase, skaper en unik posisjon for konfirmasjonen. Oppslutningen om dette svaralternativet sier imidlertid lite om hvilken betydning konfirmasjon har som livsrite. Uansett om festen har en selvstendig posisjon som markering av statusen ungdom eller om den også markerer slutten på konfirmasjonsforberedelsene, viser oppslutningen om denne dimensjonen at selve konfirmasjonsdagen har en viktig sosial betydning for ungdommen.

Ikke bare selve dagen har en sosial verdi, også forberedelsen; det vi kaller konfirmasjonstiden. For ungdom er det viktig å være sammen med venner og jevnaldrende (Grue 1996:127). Ungdommene ser på konfirmasjonstiden som en anledning til å oppleve fellesskap og til å vedlikeholde og etablere et sosialt nettverk. De viktigste motivasjonsfaktorene for å bli konfirmert er å oppleve fellesskap med andre konfirmanter og å være sammen med venner og bli kjent med jevnaldrende. Materielle ønsker for konfirmasjonen er også av avgjørende betydning for mange ungdommer. Likevel er de sosiale motivene; markering med familie og venner og ønske om å oppleve fellesskap med andre konfirmanter, viktigere for valg av kirkelig konfirmasjon enn å få penger og presenter.

Tabell nr. 1 Motivasjonsfaktorer for konfirmasjon

På en skala fra én til syv, fra ”stemmer ikke i det hele tatt” til ”stemmer fullstendig”. Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest ”stemmer fullstendig”.

Jeg meldte meg til konfirmasjonsundervisning...	Prosent	Gjennomsnitt
For å ha en fin markering med familie og venner på konfirmasjonsdagen	58 %	4.74
For å oppleve fellesskap med andre konfirmanter	53 %	4.52
For å få penger og presenter	52 %	4.45
For å være sammen med venner og for å bli kjent med jevnaldrende	44 %	4.13
For å ta et riktig skritt i retning av å bli voksen	39 %	3.88
For å gjøre meg opp en mening om hva jeg tror	37 %	3.84
For å bli velsignet på konfirmasjonsdagen	35 %	3.76
For å lære mer om Gud og tro	29 %	3.48
For å tenke over hva som er rett og galt for meg i mitt liv	28 %	3.43
For å bli styrket i min tro på Gud	28 %	3.29
For å snakke om det som skjer etter døden	22 %	3.00
For å bli (mer) fortrolig med innholdet i Bibelen	20 %	2.88
For å lære å be	15 %	2.55
For å lære mer om andre religioner	12 %	2.44

N ≥ 2307

Når vi spør konfirmanter om hva de synes om ulike temaer, skårer også temaer som kan defineres som sosiale eller relasjonsrelaterte høyt. Vennskap og rettferdighet og ansvar for andre er blant de temaene som konfirmanter er mest interessert i (se tabell 2).

Tabell nr. 2 Interesse for temaer

På en skala fra én til syv, fra ”ikke interessert” til ”svært interessert”. Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest ”svært interessert”.

Hvor interessert er du i disse temaene?	Prosent	Gjennomsnitt
Vennskap	84 %	5.95
Meningen med livet	58 %	4.80
Rettferdighet og ansvar for andre	56 %	4.72
Kristne høytider og hva de betyr (jul, påske, pinse osv.)	57 %	4.62
Kropp og seksualitet	51 %	4.52
Dåp	38 %	4.04
Vold og kriminalitet	41 %	3.87
Klima / miljøspørsmål	36 %	3.78
Min egen menighet	30 %	3.61
Jesus Kristus	33 %	3.61
Spirituelle fenomener slik som helbredelse, magi, spiritisme	30 %	3.45
Den Hellige Ånd	29 %	3.45
Bibelen	27 %	3.31
Nattverden	24 %	3.30
De ti bud	22 %	3.12
Gudstjenestens ulike deler og betydning	18 %	3.12
Andre religioner	20 %	3.02
Kirkebygget	19 %	2.98
Andre kirkesamfunn	13 %	2.70

N ≥ 2307

Også forventninger om hva de kan få ut av konfirmasjonstiden ser ut til å være påvirket av ungdommens sosiale orientering. Ungdommene ser fram til å være med på arrangementer som krever kontakt, samhandling og problemløsning med jevnaldrende. Det vil si at majoriteten ikke forventer seg kateter- eller klasseromsundervisning, men å *dra på turer og på leir*, og et handlingsmettet konfirmasjonsopplegg – *at vi har masse action* (se tabell 3). Samtidig er ungdommen opptatt av at konfirmasjonstiden ikke skal være for krevende. De forventer seg å delta *uten å stresse for mye*, og å stille opp på det de har forpliktet seg til; *å møte opp regelmessig*.

Tabell nr. 3 Forventninger til konfirmasjonstiden

På en skala fra én til syv, fra ”stemmer ikke i det hele tatt” til ”stemmer fullstendig”. Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest ”stemmer fullstendig”.

I konfirmasjonstiden er det viktig for meg...	Prosent	Gjennomsnitt
At vi drar på turer og på leir	61 %	4.97
Å delta i konfirmasjonsundervisningen uten å stresse for mye	61 %	4.90
Å styrke min selvtilit	55 %	4.56
Å lære å ta ansvar for meg selv	55 %	4.61
Å møte opp regelmessig til samlingene	51 %	4.47
At vi har masse action	45 %	4.19
Å gjøre meg opp en mening om livet mitt	35 %	3.93
At de spørsmålene jeg har om tro blir tatt opp i undervisningen	37 %	3.86
Å synge og lage musikk sammen	34 %	3.68
Å delta i gudstjenestene regelmessig	33 %	3.67
Å erfare Guds nærvær	34 %	3.67
At jeg kan være med å bestemme undervisningstema sammen med de andre	28 %	3.52

konfirmantene		
Å lære sentrale kristne tekster utenat (f.eks. Fadervår)	23 %	3.12
Å få personlig kontakt med ledere og konfirmantarbeidere	18 %	3.03

N ≥ 2307

Modning

Selv om majoriteten av konfirmantenes motiver og forventninger til konfirmasjonen er styrt ut fra relasjoner og samhandling med jevnaldrende i konfirmasjonstiden, er de også opptatt av det som tradisjonelt har vært knyttet til konfirmasjonstiden, nemlig selvstendighet og modning. Dagens konfirmasjon gir ikke ungdommen juridiske rettigheter eller plikter, men like fullt faller konfirmasjonen i tid sammen med overgangen fra barn til ungdom. To grunnleggende forhold preger ungdomstiden; fysiologisk modning og kognitiv utvikling. Begge disse faktorene baner vei for personlighetsutvikling hvor kjønnsroller, moral og selvbilde står sentralt (Wichstrøm 1996:30). Det er ikke tilfeldig at konfirmasjonen tradisjonelt har vært for tenåringer og ikke blitt lagt til eldre eller yngre aldersgrupper. Konfirmasjon har med modning og læring å gjøre. Gjennom konfirmasjonen forsøker kirken å påvirke ungdommen; å gi dem en form for kompetanse i samspillet mellom modning og læring. I følge Plan for konfirmasjonstiden "... har kirken et særlig ansvar for å gi sine døpte barn og unge en grunnleggende opplæring som kan gi kunnskap og bidra til vekst og modning i deres liv som kristne" (Plan for konfirmasjonstiden 1998:10).

Konfirmasjonens sterke tilknytning til ungdomsfasen ser ut til å ha innvirkning på ungdommens innstilling til konfirmasjonen. Mange ungdommer oppfatter konfirmasjonstiden som en anledning til å vokse som menneske. Det å vokse som menneske, eller *å ta et riktig skritt i retning av å bli voksen*, er en viktig motivasjonsfaktor for fire av ti ungdommer (se tabell 1). Majoriteten av ungdommene forventer også at konfirmasjonstiden skal gjøre dem tryggere på dem selv. Blant forventningene som skårer høyest er å styrke selvilliten (se tabell 3). Dessuten forventer også ca. halvparten av konfirmantene at de skal lære å ta ansvar for seg selv i løpet av konfirmasjonstiden (se tabell 3).

Tradisjon og andre motiver

Tabell nr. 4 Motivasjonsfaktorer for konfirmasjon

På en skala fra én til syv, fra "stemmer ikke i det hele tatt" til "stemmer fullstendig". Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest "stemmer fullstendig".

Jeg meldte meg til konfirmasjonsundervisning...	Prosent	Gjennomsnitt
fordi jeg ble døpt som barn	60 %	4,84
fordi det er en god tradisjon	52 %	4,49
fordi jeg ser på meg selv som kristen	33 %	3,54
fordi mine foreldre ønsket det	30 %	3,38
fordi jeg følte meg forpliktet til å delta	24 %	3,07
fordi mine venner også gjorde det	21 %	2,94
fordi jeg ble fortalt at konfirmasjonsundervisning er gøy	20 %	2,75
fordi jeg ble personlig invitert (f.eks. ved brev)	19 %	2,67
fordi besteforeldrene mine ønsket det	19 %	2,65

N ≥ 2307

Ungdom er i en livsfase preget av åpenhet, spørsmål og nytenkning. Det vil ikke si det samme som at de ikke står i en tradisjon og også forholder seg til hva som er forventet, tiltenkt og vanlig. Konfirmasjon og valg av konfirmasjon gjør ikke ungdommen fristilte fra kultur og tradisjon. Dette området, som en del andre områder i livet, er preget av tradisjon. Kulturen ungdommen er en del av, familien de er oppvokst i og miljøet som omgir dem, er viktig for de valg de gjør. Mange av ungdommene mener at valg av kristen konfirmasjon er motivert ut fra

at de selv er døpt og fordi konfirmasjon er en god tradisjon. Hva venner gjør og hva venner mener, har i følge ungdommen selv, ikke den samme innvirkning på valg av konfirmasjon som konfirmasjonstradisjonen i Norge og det faktum at de er døpt 14 år tidligere. Dette er et interessant funn som ser ut til å bryte med resultater fra andre undersøkelser som tar for seg ungdommers fritidsaktiviteter og deltakelse i organisasjoner. Her er venners deltakelse eller venner som spør dem om å være med, den viktigste grunnen til at ungdom engasjerer seg (Holmqvist 2007:28, Øia 1996:174). Konfirmasjon kan ikke forstås som et engasjement i en organisasjon, men som et avgrenset frivillig engasjement i forlengelsen av hjem og oppvekstmiljø.

Eplet faller ikke langt fra stammen. Voksne medlemmers motiver for hvorfor de er medlem av Den norske kirke likner ungdommens tradisjonsrelaterte motiver for valg av konfirmasjon. Barsedåp og kulturarv mener kirkemedlemmer er blant de viktigste årsakene til å være medlem av Den norske kirke (Høeg 2001:90).

La oss se nærmere på forholdet mellom foreldre og venners innflytelse på valg av konfirmasjon. I tabell nr. 1 ser vi at flere ungdommer mener at foreldres ønske om konfirmasjon (30 %) veier tyngre enn hva venners valg av konfirmasjon gjør (21 %). En annen måte å forstå at foreldrenes ønske om konfirmasjon er viktigere enn venners konfirmasjonsdeltakelse, finner vi i utviklingspsykologien. Grov sett kan vi si at ungdomsfasen er preget av utprøving, sosial læring og mestring, samtidig som ungdommen har et behov for å løsrive seg fra familien og å oppleve seg som uavhengige og selvstendige (Øia & Fauske 2003:52-55). Ungdomstidens personlighetsutvikling handler altså om relasjoner til andre, og da i første rekke foreldre og venner. Psykolog Lars Wichstrøm argumenterer for at løsrielse fra foreldrene ikke er det samme som å orientere seg vekk fra dem, men at en vellykket modning skjer ved kritisk å forhandle foreldrenes verdier (Wichstrøm 1996:52). Resultatene fra vår undersøkelse kan tyde på at en del ungdommer har valgt å legge vekt på foreldrenes holdninger til konfirmasjon og Den norske kirke når de har forhandlet foreldrenes verdier. Er det noen sammenheng mellom foreldrenes innflytelse på valget og ungdommens sterke vurdering av konfirmasjon som en god tradisjon? Som vi har sett er konfirmasjonen, på lik linje med de andre overgangsritualer, preget av tradisjon. Familie, og da spesielt besteforeldre og foreldre er viktig tradisjonsformidlere. En del av ungdommenes vekt på foreldrenes ønske om konfirmasjon kan også understøtte tanken om foreldre som tradisjonsbærere. Sammenhengen mellom konfirmasjon som en god tradisjon og foreldre som formidlere av denne tradisjonen kan være to motiver for valg av konfirmasjon som gjensidig forsterker hverandre.

Tradisjon preger også konfirmantenes syn på hvilke temaer som er interessante. Mange konfirmanter er tradisjonelle i vurderingen av hvilke tema de synes er mest interessante. Oppslutningen om de kristne høytidene og dåpen er fundamentet for den brede oppslutningen om Den norske kirke. Det er derfor interessant at dette ikke bare viser seg som motiver for valg av konfirmasjon, men slår også ut som to av de seks mest interessante temaene for konfirmantene (se tabell 2).

Hvordan forholder de sosialt orienterte motivene og forventningene til konfirmasjonstiden seg til at så få ungdommer legger til grunn det å ha det gøy som motiv for konfirmasjon? Tydeligvis har ikke konfirmasjonstiden i Norge et omdømme for å være morsom, eller dette omdømme har i liten grad hatt betydning for valg av konfirmasjon. Selv om mange ungdommer *forventer* seg en aktiv konfirmasjonstid med turer, leire og mye handling, er motivene for valg av konfirmasjon i liten grad styrt ut fra det at konfirmasjonstiden skal være

gøy. Bare en av fem ungdommer mener at det at de ble fortalt at konfirmasjonsundervisning er gøy var utslagsgivende for valg av konfirmasjon (se tabell 4).

Som nevnt innledningsvis bruker Den norske kirke betydelige midler på direkte kontakt med hver eneste 14-åring, med invitasjon til konfirmasjon og med informasjon om hva kirkelig konfirmasjon er.¹ Dette gjelder også den gruppen konfirmanter som har vært med på denne spørreundersøkelsen om konfirmasjon. Effekten av kampanjen er nok mer i forhold til informasjon enn som invitasjon. I alle fall tillegger få konfirmanter invitasjonen stor vekt. Bare hver femte ungdom mener at denne kampanjen har vært utslagsgivende for å tegne seg til konfirmasjon (se tabell 4).

Religiøs orientering

Hva kan vi si om konfirmantenes religiøse orientering? Skiller konfirmantundersøkelsen seg fra resultater fra andre undersøkelser om ungdom og religion? Forsker ved NOVA Tormod Øia, har gjennomført to landsomfattende spørreundersøkelser blant ungdom i Norge i 1992 og 2002 og konkluderer med at det har skjedd en betydelig sekularisering.² Religion betyr relativt lite og fungerer ikke som en rettesnor for hvordan de unge lever i det daglige (Øia & Fauske 2003:267). Universitetslektor ved Det Teologiske Menighetsfakultet Morten Holmqvist, har også vært opptatt av å undersøke ungdommens forhold til religion. I 2006 lagde han en undersøkelse om unges gudstro, holdninger til religion og etikk og bruk av fritiden.³ Resultatene fra undersøkelsen tegner et sammensatt og mangfoldig bilde av unges erfaringer og innstilling til religion. Holmqvist beskriver de unges tro som individualistisk med liten vekt på lærespørsmålene i kristendommen (Holmqvist 2007:68,79). Oppfatninger av sannhet og religion er relativistisk og synkretistisk med et tolerant forhold til andre religioner (Holmqvist 2007:61).

Her er det viktig å minne om at ikke alle ungdommer i Norge er medlem av Den norske kirke og at heller ikke alle som er medlem velger å konfirmere seg i kirken. Det som de nevnte forskere rapporterer om kan derfor ikke overføres til den gruppen som vår undersøkelse omfatter. Like fullt er det interessant å spørre om individualiseringen og den lite dogmatiske kristne troen som Holmqvist redegjør for, og religionenes svekkede betydning som Øia og Fauske beskriver, også gjelder for konfirmanter i Norge. Peker konfirmasjonsundersøkelsen i samme retning? Er det slik at religion betyr lite for konfirmantene, på den måten at motiver,

---

¹ I 2009 brukte Den norske kirke over en halv million på informasjonsframstøt.

² I 1992 ble en stor nasjonal undersøkelse av et bredt spekter av ulike sider ved ungdoms levekår foretatt i Norge. Forskerne Lars Wichstrøm, Ketil Skogen og Tormod Øia ved Program for ungdomsforskning (UNGForsk) sto bak undersøkelsen som omfattet et utvalg på 12000 elever i ungdomsskole og videregående skole. Undersøkelsen het «Ung i Norge», og var lagt opp som en panelstudie hvor dette store utvalget av tenåringer ble fulgt gjennom flere oppfølgende spørreskjemaundersøkelser, den andre var i 1994 og den tredje runden var i 1999. Ung i Norge hadde en svarprosent på 97,0 prosent ved den første spørreskjemaundersøkelsen i 1992. Ung i Norge 2002 bygger på Ung i Norge 1992. Den er en nasjonal undersøkelse med datainnsamling fra nærmere 12 000 elever fra 73 ungdomsskoler og videregående skoler i hele landet. Det vil si at ungdommene som inngår i undersøkelsen i hovedsak er i aldersgruppen 13-19 år. Svarprosenten var på 92,3. Undersøkelsen foregikk ved at elevene som var med i undersøkelsen, fylte ut et spørreskjema på skolen i skoletida (Rossow, Ingeborg & Anne Kristin Bø 2003:3,7).

³ Dette er en undersøkelse gjort blant ungdomsskoleelever, 13-16 år, på 25 skoler i fylkene Oslo, Akershus, Troms, Oppland, Aust-Agder og Vest-Agder. Spørreskjemaet har til sammen 60 spørsmål med alt fra spørsmål om mobilbruk, Internett og fritidssysler til ungdommens oppfatninger av Gud, tro, kropp, venner og familie. I tillegg til den kvantitative undersøkelsen ble det gjort 21 kvalitative intervjuer i de samme fylkene. Her fikk elevene muligheten til å snakke i 45 minutter om egne erfaringer og meninger om det de oppfatter som de viktigste temaene i undersøkelsen. Undersøkelsen ble gjennomført i 2006 og har en oppslutning på 86 prosent med 1016 respondenter (Holmqvist 2006:176-178).

forventninger og interesser for undervisningen i liten grad er orientert mot sentrale temaer i kristendommen?

La oss først se på interessedemaene. Er det noen av dem som majoriteten av konfirmanterne interesser seg for og som står sentralt i kristen tro og liv? Som vi har sett er det ikke de mest sentrale sidene ved kristen tro som interesserer majoriteten av ungdommene. Bare hver tredje er interessert i Jesus Kristus, i underkant av hver tredje er interessert i Den Hellige Ånd og Bibelen, ca. hver fjerde er interessert i nattverden og nesten fire av ti er interessert i dåpen (se tabell 2). Selv om oppslutningen er lav om disse sentrale sidene ved kristendommen, er det andre sider ved kristendommen som majoriteten av konfirmanterne er opptatt av. Jeg sikter her til at nesten seks av ti ungdommer er interessert i meningen med livet, og at en like stor andel er opptatt av de kristne høytidene. Dette tyder på at når det gjelder konfirmanterne i Den norske kirke er de i likhet med ungdommen i Holmqvists undersøkelse lite orientert i kristen dogmatisk retning. Ungdommen er heller opptatt av det som finner større gjenklang i norsk kultur; de kristne høytidene og mer generelle eksistensielle spørsmål som meningen med livet. For en konfirmanterlærer som ønsker å behandle meningen med livet, er måten tydeligvis ikke å starte med Jesus, Den Hellige Ånd, Bibelen, nattverden osv., men heller ta utgangspunkt i konfirmanternes eget subjektive ståsted og erfaringer med kristendommen gjennom allmennkulturen, slik som kristne høytider.

Hva med forventningene til konfirmasjon? Gruppen ungdom som ønsker kristen konfirmasjon er ikke dominert av religiøse forventninger til konfirmasjonstiden. Ser vi på de religiøse forventningene til konfirmasjon som får størst oppslutning, finner vi at godt og vel hver tredje ungdom forventer at de i løpet av konfirmasjonstiden skal gjøre seg opp en mening om livet sitt, og at de spørsmålene de har om tro blir tatt opp i undervisningen (se tabell 3). Også når det gjelder religiøse motiver er bare et mindretall orientert ut fra dem. For ca. hver tredje ungdom er å gjøre seg opp en mening om hva de tror en viktig motivasjonsfaktor for valg av konfirmasjon (se tabell 1). Motivasjonsfaktorer i en mer spesifikk kristen retning får mindre oppslutning. Bare tre av ti sier at det var viktig for dem å få lære mer om Gud og tro.

Ut fra forventninger og motiver til konfirmasjonstiden kan vi konkludere med at religion betyr relativt sett lite for majoriteten av ungdom som velger konfirmasjon. Majoriteten forventer ikke og er heller ikke motivert ut fra religiøse spørsmål i bred forstand, eller har kristent pregede forventninger og motiver. Hadde det ikke vært for at en stor andel konfirmanter er interessert i temaene meningen med livet og de kristne høytidene (se tabell 2), ville det vært riktig å konkludere med at religion, i likhet med Øia og Fauskes konklusjoner, har liten betydning for ungdommen. På grunnlag av den forholdsvis store oppslutningen om disse to områdene, kan vi derimot slå fast at religion *har* betydning for majoriteten av konfirmanterne. For flertallet av ungdommen som søker konfirmasjon kan religion ha betydning som næring til eksistensielle spørsmål og konfirmasjonen kan være en viktig kilde for mer kunnskap om de kristne høytidene; et tema som er viktig i den kristne kulturtradisjonen.

Utbytte

Majoriteten av konfirmanterne har hatt utbytte av konfirmasjonstiden. Nesten tre av fire (72 %) har svart at de er godt fornøyd med konfirmasjonstiden. Forventningene er stort sett innfridd, og motivene som de vektlegger er i stor grad innfridd. Også flere enn dem som ga sin tilslutning til de enkelte motivene, anser disse sider ved konfirmasjonstiden som utbytterikt.

Tabell nr. 5 Utbytte i forhold til motiver

På en skala fra én til syv, fra ”stemmer ikke i det hele tatt” til ”stemmer fullstendig”. Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest ”stemmer fullstendig”.

I løpet av konfirmanntåret...	I begynnelsen	Økning	På slutten
har jeg lært mer om Gud og tro	29%	+ 35	64%
har jeg fått mer kunnskap om bibelen	20%	+32	52%
å ha en fin markering med familie og venner på konfirmasjonsdagen *	58%	+31	89%
har jeg lært å be	15%	+29	44%
å bli velsignet på konfirmasjonsdagen *	35%	+27	62%
har jeg opplevd et godt fellesskap med andre konfirmanter	53%	+26	79%
å få penger og presanger på konfirmasjonsdagen *	52%	+23	75%
har jeg tenkt over hva som er rett og galt for meg i mitt liv	28%	+21	49%
har jeg gjort meg opp en mening om hva jeg tror	37%	+19	56%
har jeg tatt et viktig skritt i retning av å bli voksen	39%	+19	58%
har vi snakket om hva som skjer etter døden	22%	+17	39%
har jeg blitt styrket i min tro på Gud	28%	+17	45%
har jeg fått nye venner	44%	+9	53%
har jeg lært mer om andre religioner	12%	+7	19%

N ≥ 2343

* Spørsmålet var formulert på følgende måte: Når du tenker på konfirmasjonsdagen, hvor viktig er det...

Svarene som er gjengitt her er de som har krysset av for de tre svaralternativene nærmest meget viktig.

To av de sosiale motivene har langt på vei blitt innfridd. Ni av ti ser fram til å ha en fin markering med familie og venner på konfirmasjonsdagen, og åtte av ti har opplevd godt fellesskap med de andre konfirmanntene. Derimot er det ikke mulig å si om det sosiale motivet for å bli konfirmert, *å være sammen med venner og bli kjent med jevnaldrende*, er realisert i samme grad. Spørsmålet konfirmanntene fikk på slutten av konfirmasjonstiden har fått en annen ordlyd; *å få nye venner*. Halvparten av konfirmanntene mener likevel at konfirmasjonstiden har gitt dem nye venner.

I tillegg til de sosiale motivene, er det på det kunnskapsmessige området konfirmanntene har hatt størst utbytte. Ca. en tredjedel flere enn de som oppga at et viktig motiv for valg av konfirmasjon var å få kunnskap om Gud og tro, bibel og bønn, har fått det. Sett fra en konfirmanntlærer, som er opptatt av kunnskapsformidling, er imidlertid ikke tallene høye. På slutten av konfirmasjonstiden svarer to av tre konfirmanter at de har lært mer om Gud og tro, halvparten at de har fått mer kunnskap om Bibelen og ca. fire av ti at de har lært å be. Bare hver femte konfirmant oppgir å ha lært mer om andre religioner. Sammenlignet med de andre variablene har ikke økningen i utbytte sett i forhold til motivene vært stort på dette området. Dette er ikke særlig overraskende. Kunnskap om andre religioner eller forskjellen på kristendommen og de andre verdensreligionene er ikke et tema eller læringskrav i konfirmasjonstiden (se *Plan for konfirmasjonstiden* 1998:23-26).

Få konfirmanter (35 %) oppga å bli velsignet på konfirmasjonsdagen som et viktig motiv for valg av konfirmasjon. Interessant er det at viktigheten av velsignelse har hatt stor økning og at økningen er større enn det materielle motivet; *å få penger og presanger på konfirmasjonsdagen*. Nesten seks av ti konfirmanter synes på slutten av konfirmasjonstiden at det å bli velsignet på konfirmasjonsdagen er viktig. Sammenligner vi velsignelsen med trosdimensjonene finner vi ikke den samme økningen. Nærmere halvparten av konfirmanntene opplever på slutten av konfirmasjonstiden å ha blitt styrket i troen på Gud, og nesten seks av ti mener at de har gjort seg opp en mening om hva de tror.

Etisk formidling har tradisjonelt vært et viktig tema i norsk konfirmasjon, men er lite vektlagt i Plan for konfirmasjonstiden (*Plan for konfirmasjonstiden* 1998:25-26). At den kristne etiske tenkningen i liten grad er fremhevet eller begrunnet i planen, kan ha hatt konsekvenser for undervisningen på lokalt plan, og igjen ha smittet over på ungdommenes engasjement for etikk. Verken motiver i etisk retning eller etisk utbytte av konfirmasjonen kan sies å være av stor betydning for konfirmanter. Bare tre av ti konfirmanter oppga å *tenke over hva som er rett og galt for meg i mitt liv* som en viktig motivasjonsfaktor. Bare halvparten av konfirmanter mener at de i løpet av konfirmasjonstiden har tenkt over hva som er rett og galt for seg. Få konfirmanter oppgir også at de prøver å leve etter de ti bud, og økningen av gruppen i løpet av konfirmasjonstiden er heller ikke stor (se tabell 6).

Derimot er det annerledes med konfirmanternes sosialetiske engasjement. Trolig har kirken og konfirmasjonstidens fokus på internasjonal diakoni truffet konfirmanternes i deres engasjement. I de siste årene har konfirmanter hvert år samlet inn penger i fastetiden til Kirkens nødhjelp. Ca. seks av ti konfirmanter mener rettferdighet og ansvar for andre er et interessant tema (se tabell 2).

Konfirmasjonstiden som en modningsprosess ser ut til å ha gitt uttelling, men da ikke i samme grad som den sosiale, kunnskapsmessige og den materielle dimensjonen. Ca. seks av ti konfirmanter opplever at de i løpet av konfirmasjonstiden har tatt et skritt i retning av å bli voksen (se tabell 5).

Konfirmasjonstiden endrer i liten grad på konfirmanternes holdning til kirken og kristendommen. I likhet med Holmqvist undersøkelse førte konfirmasjonstiden heller ikke til noen store forandringer i konfirmanternes gudstro (Holmqvist 2007:77). I utgangspunktet hadde nesten halvparten av konfirmanter et positivt inntrykk av kirke og kristendom da de startet konfirmasjonsforberedelsene. Økning i gruppen konfirmanter med positiv holdning til kristen tro er ikke stor, og enda mindre er økningen for gruppen konfirmanter med en positiv holdning til kirken. Gruppen konfirmanter med positiv holdning til kristen tro har bare økt med fem prosent, og de med positiv holdning til kirken med to prosent (se tabell 6).

Tabell nr. 6 Holdninger til kristendommen

På en skala fra én til syv, fra ”stemmer ikke i det hele tatt” til ”stemmer fullstendig”. Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest ”stemmer fullstendig”.

Hva mener du om følgende utsagn?	I begynnelsen	På slutten
Jeg vet hva den kristne tro går ut på	49 %	+13
Jeg snakker ofte om Gud med andre mennesker	8 %	+6
Positiv holdning til kristen tro	45 %	+5
Jesus har stått opp fra de døde	38 %	+5
Jeg prøver å leve etter de ti bud	23 %	+5
Jeg får hjelp når jeg ber	17 %	+5
Troen på Gud hjelper meg i vanskelige situasjoner	23 %	+4
Jeg tror at engler finnes	28 %	+4
Gud elsker alle mennesker og bryr seg om hver enkelt	58 %	+3
Positiv holdning til kirken	48 %	+2
Jeg tror på Gud	45 %	+2
Gud skapte verden	37 %	+2
Det finnes et liv etter døden	52 %	+2
Jeg vet ikke hva jeg skal tro	37 %	0

N≥ 2343

Heller ikke trosholdningene har i særlig stor grad endret seg i løpet av konfirmasjonstiden. Få har blitt mer positive, og ingen har blitt mer negative til kristendommen. I likhet med troen på Gud, et liv etter døden og at Gud elsker alle mennesker og bryr seg om hver enkelt, har det vært en liten utvikling mot større oppslutning om Gud som skapergud. Som vi ser har bare to til tre prosent flere gått fra ikke å gi sin tilslutning til disse utsagnene, til å gjøre det. På grunnlag av konfirmantenes svar på spørsmålene om hva de tror Gud er, kan vi si at majoriteten av konfirmantene har et gudsbilde som er preget av en kjærlig god Gud som har omtanke for alle mennesker. For en del av dem gjelder dette så sant de skulle tro på Gud, men det gjør ikke like mange som de som gir sin tilslutning til utsagnet. Vi må derfor tolke svar på spørsmål om gudsbilde dit hen at skulle en tro på Gud, er det en slik Gud en vil tro på.

Heller ikke i forhold til religiøs selvbetegnelse har det skjedd vesentlige endringer mot større grad av kristen eller religiøs identitet. I likhet med mange av de andre områdene vi har kontrollert for er ikke utviklingen stor. Interessant er det å legge merke til at konfirmasjonstiden fører med seg mer tvil hos en del konfirmanter. Tre av ti ungdommer startet konfirmasjonstiden som tvilende. På slutten av konfirmasjonstiden har gruppen økt til at hver tredje konfirmant betrakter seg som en tviler. Med andre ord fører konfirmasjonen til mer positiv holdning til kristen tro, noen flere som tror at Jesus har stått opp fra de døde, noen flere som tror på nytten av å be og noen flere som vil kalle seg kristne. Men konfirmasjonstiden har også skapt mer tvil hos konfirmantene. På slutten av konfirmasjonstiden er det flere som tviler enn det var da de begynte. Dette kan indikere en større bevissthet og refleksjon rundt religiøse spørsmål i forhold til eget liv; en bevissthet som like gjerne gir seg utslag i mer tvil så vel som i mer tro.

Tabell nr. 7 Religiøs selvbetegnelse

På en skala fra én til syv, fra ”stemmer ikke i det hele tatt” til ”stemmer fullstendig”. Prosentberegningen er gjort ut fra de som har satt et kryss i den 5. 6. eller 7. boksen nærmest ”stemmer fullstendig”.

Hvilke av følgende utsagn gjelder for deg?	I begynnelsen	På slutten
Jeg er tvilende	28 %	+6
Jeg er lutheraner	23 %	+5
Jeg er et spirituelt menneske	20 %	+5
Jeg er kristen	50 %	+4
Jeg er et religiøst menneske	30 %	+3
Jeg er ateist	15 %	+1

N ≥ 2343

Oppsummering

La oss nå oppsummere hovedtendensene i de sidene ved konfirmasjonsundersøkelsen som berører motiver, forventninger, temaer som ungdommene synes er interessante og deres utbytte av konfirmasjonstiden. Vi har i denne studien av konfirmasjon i Norge, funnet at norske ungdommer som søker konfirmasjon er det vi kaller sosialt orienterte. Ungdommens sosiale orientering viser seg både som motivasjon for deltakelse, for hvordan de ønsker at konfirmasjonstiden skal bli og for hvilke temaer de synes er interessante. Konfirmasjon har fortsatt noe med modenhet å gjøre. Ungdommene ønsker å vokse som menneske. Det preger deres motiver og ønske for konfirmasjonstiden. De har forventninger om at konfirmasjonstiden skal kunne gjøre dem tryggere på seg selv, styrke selvtilliten og lære dem til å ta ansvar for seg selv. Ungdommen er også en del av den norske tradisjonen og kulturhistorien. Dette viser seg i deres motiver for å velge kristen konfirmasjon og i hvilke temaer som interesserer dem. De velger konfirmasjon fordi det er tradisjon og fordi de er døpt som barn. Blant mange ulike temaer er det det som er fundamentet for folkekirken i Norge, som ungdommen synes er mest interessant; tradisjon og dåp. Videre kan vi si at mange ungdommer er opptatt av at konfirmasjonsundervisningen skal gi dem svar på det store og

grunnleggende spørsmålet om hva som er meningen med livet. Ungdommen vil at konfirmasjonsundervisningen skal gi rom for å drøfte deres subjektive og individuelle spørsmål (om tro og meningen med å tro). I likhet med den tradisjonsorienterte forankring av valg av konfirmasjon, viser også ungdommens interesser at de vil vite mer om en av bærebjelkene i den kristne tradisjonen; de kristne høytidene og dåpen.

Ungdommen har stort sett vært fornøyd med konfirmasjonstiden. Konfirmasjonstiden har gitt dem litt mer tro, men også litt mer tvil. Generelt sett har det vært liten endring i holdningene til kristen tro, kirken og i forståelsen av seg selv i forhold til religion og livssyn. Utbytte sett i forhold til hva konfirmantene var motivert for har vært størst på kunnskapssiden. Ikke bare kunnskapen som de har tilegnet seg om Gud og tro, innholdet i Bibelen og bønn har gitt langt mer enn det de var motivert for, men også det sosiale. Det sosiale motivet har styrket seg betydelig. Mange konfirmanter ser fram til å ha en fin markering med familie og venner på konfirmasjonsdagen og opplever at de har hatt fellesskap med andre konfirmanter i løpet av konfirmanntiden. Få konfirmanter meldte seg til konfirmasjon for å bli velsignet på konfirmasjonsdagen. Muligens hadde de ikke kjennskap til at de skulle bli velsignet på konfirmasjonsgudstjenesten. Nesten to av tre konfirmanter synes på slutten av konfirmasjonstiden at velsignelsen er viktig.

I ungdomstiden legges et grunnlag for hvordan en utvikler seg som voksen i forhold til tro, verdier, holdninger og moral. Sentrale opplevelser og erfaringer en har som ungdom fester seg og legger føringer for resten av livet. Muligens er konfirmasjonstiden og konfirmasjonsgudstjenesten en slik spesiell opplevelse med betydning for grunnleggende holdninger og verdier senere i livet. Ungdommens åpne, avventende og spørrende holdning – ikke minst i forhold til hvilken betydning religionen har i ens eget liv, gjør det spennende å se hvordan deres forhold til kristen tro og kirke vil bli i framtiden. Ungdommens tradisjonsorienterte interesse i retning av dåpen og de kristne høytidene kan tyde på at de fortsatt vil beholde båndene til kirken, og at det som er bærebjelken for voksne kirkemedlemmer også vil kunne være det for den oppvoksende generasjon.

Litteraturliste:

Grue, Lars 1996. "Funksjonshemming som forskjellighet" i Tormod Øia 1996 (red.). *Ung på 90-tallet. En antologi*. Ungforsk/Cappelen Akademiske Forlag as./UNGforsk, s. 117-129.

Holmqvist, Morten (red.) 2007. *Jeg tror jeg er lykkelig... Ung tro og hverdag*. Oslo: Kloster forlag.

Høeg, Ida Marie 2001. "Hvorfor være medlem av Den norske kirke." Norsk Teologisk Tidsskrift 102/2001, s. 87-99.

Pedersen, Willy 1994. "Rites of passage in high modernity" i *Young. Nordic Journal of Youth Research* 2: 21-33.

Plan for konfirmasjonstiden i Den norske kirke 1998. Oslo: Kirkerådet.

Rossow, Ingeborg & Anne Kristin Bø 2003. *Metoderapport for datainnsamlingen til «Ung i Norge 2002»*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring NOVA.

Wichstrøm, Lars 1996. "Psykologisk utvikling i ungdomsårene" i *Ung på 90-tallet. En antologi*. Ungforsk/Cappelen Akademiske Forlag as./UNGforsk, s. 29-57.

Øia, Tormod 1996 (red.). *Ung på 90-tallet. En antologi*. Ungforsk/Cappelen Akademiske Forlag as./UNGforsk.

Øia, Tormod og Halvor Fauske 2003. *Oppvekst i Norge*. Oslo: Abstrakt forlag a/s.
Årbok for Den norske kirke 2004. 53. årg. Oslo: Kirkens informasjonstjeneste.

Nettkilder:

http://www.ssb.no/kirke_kostr/ (20. april 2009)